International Journal of Sanskrit Research 2024; 10(4): 147-148

International Journal of Sanskrit Research

अनन्ता

ISSN: 2394-7519
IJSR 2024; 10(4): 147-148
© 2024 IJSR
www.anantaajournal.com
Received: 25-04-2024
Accepted: 27-05-2024

Sailajanandini Jena
Research Scholar (Ph.D),
Department of Sanskrit,
Pondicherry University,
Puducherry, India

हरेकृष्णशतपथिविरचित “पातु नः शारदाम्बा” स्तुतिशतके शारदाम्बा वर्णनम्

Sailajanandini Jena

प्रस्तावना

देवदेवी शारदाम्बा सर्वान् पातु इति सार्वजनीनप्रार्थनानिवेदनपुरःसरं “पातु नः शारदाम्बा” नाम्ना शारदाम्बा स्तुतिशतकमिदं आचार्यशतपथिमहोदयेन विरचितम् । जगद्गुरुश्रीशङ्कराचार्यः प्रतिष्ठापित- दक्षिणाम्नाय-शृङ्गेरीपीठस्य अधिष्ठात्री देवी त्रिभुवनजननी शारदाम्बा । श्वेतहंसाधिरूढा ज्ञानमुद्रा विभूषिता इयं देवी विश्ववासिनामज्ञानान्धकारं दूरीकृत्य सर्वदा ज्ञानालोकं वितरति । परमपवित्रा तुङ्गा अस्याः पदपङ्कजयुगलं निरन्तरं प्रक्षालयति । दिनकरः सूर्यः स्वीय प्रथमकिरणैरस्याः प्रतिदिनं नीराजनां सम्पादयति । तथैव तस्या आशीर्वादेन विश्वं रचयितुं ब्रह्मा, पालयितुं विष्णुः तथा संवर्द्धयितुं शम्भुरनवरतं तस्याः सेवां कुर्वन्ति । इयं विश्वकल्याणकारिणी निखिलभक्तप्रसाददात्री माता जगद्धात्री ।भक्तानां भावविनिवेदनार्थमिदं स्तुतिपुस्तकमन्यतममाध्यमरूपेण अवश्यमुपादेयं भवितेति मत्वा तापत्रयदग्धे संसारे सर्वेषां कल्याणार्थमियं देवी जगन्माता शारदाम्बा सहायाभवतु इति कवेः प्रार्थना संसूचिता ।
मङ्गलकारिणी जगद्जननी शारदाम्बा साधूनां संरक्षणार्थं दुर्जनानां विनाशार्थं च संस्थितेति कविः सूचयति यथा –

“कल्याणार्थं प्रजानां चरति भुवि तपः क्षेत्रसिंहासनस्था
साधूनां रक्षणार्थं कलुषितमनसां नाशनार्थञ्च सिद्धा ।
स्वान्ते शान्ते समेषां सुमतिसमुदये संस्थिता या जनानां
पूज्या सा शृङ्गवन्द्या कलयतु कुशलं कीर्त्तिदा शारदाम्बा ॥”१(२)

यस्याः कृपया भूस्वर्गमेव भवति शृङ्गक्षेत्रम् । स्वर्गौकसाः देवा अपि तस्याः पादपद्मसेवां कर्त्तुं पवित्रक्षेत्रिमिदमागत्य स्वस्वकार्याणि सम्पादयितुं समर्थाः भवन्ति ।

तस्माद्धेतोः विश्वकल्याणार्थं सा शारदाम्बा सततं अस्माकं वन्दनीयेति कविः वर्णयति

“यस्याः पादाब्जसेवां कलयितुमखिलाः स्वर्गवासाश्च देवाः

Corresponding Author:
Sailajanandini Jena
Research Scholar (Ph.D),
Department of Sanskrit,
Pondicherry University,
Puducherry, India

शृङ्गक्षेत्रं पवित्रं सलिलमिह समागत्य भूस्वर्गमेव ।
नैरन्तर्य्येण पूजामवहितमनसा कुर्वते सा पराम्बा
वन्द्या नः शारदाम्बा जगति विजयतां विश्वकल्याणहेतोः
॥"[२](६)

पुनरप्युक्तं यत् ब्रह्मा- विष्णु- शम्भु- शक्र- सूर्य- चन्द्रादयाः सर्वे तत्रागत्य यस्याः जगज्जनन्याः शारदाम्बायाः करुणा संप्राप्य स्वस्वकार्येषु प्रवृत्ताः भवन्ति । यदुक्तम् -

"ब्रह्मा विष्णुश्च शम्भुर्गणपतिरथवा देवदेवश्च शक्रः
सूर्यश्चन्द्रश्च तारा निखिलखगगणा यत्र नित्यं समेत्य।
यस्याः संप्राप्य साक्षान्निरूपमकरुणां स्वस्वकार्ये प्रवृत्ताः
मान्या सा देवदेवी शमिह वितनुतां शाङ्करी शारदाम्बा
॥"[३](२३)

अन्यैकस्मिन् पद्ये भक्ति- प्रीति- प्रगत्यादिभिः शोभासम्पन्ना स्फूर्त्तिसम्भारमूर्त्तिस्वरूपा ब्रह्मस्वरूपा च शारदाम्बा जगदिदं स्वकरुणया चालयति ।
या मातृशक्तिः सर्वेषां चिरवन्दनीया –

"अस्माकं मातृशक्तिर्जगति सुविदिता सृष्टिसौन्दर्य्यसूक्तिः
भक्तिप्रीतिप्रतीति- प्रगतिविलसिता स्फूर्त्तिसम्भार मूर्त्तिः
।
सैव ब्रह्मस्वरूपा निखिलजगदिदं चालयत्यात्मरीत्या
तां भक्त्या शारदाम्बा वयमिह तनया नम्रमूर्ध्ना नमामः
॥"[४](५१)

परिशेषे कविः त्रितापजनितदुःखान्निवृत्त्यर्थं शारदाम्बायाः समीपे शरणाश्रितो भवति –

"जाने मातर्यदीह त्वदमलचरणौ भक्तिचित्तेन सेवे
सर्वत्रस्थास्तदा ते सकलसुरगणाः सुप्रसन्ना भवन्ति।
तस्मात्ते पादपद्मं प्रति शरणमहं प्राप्य याचे विनीतो
हे मातः शारदाम्ब! प्रतिपदमधुना रक्ष मां
दुःखदाहात्॥"[५](१००)

स्तुतिपुरसरं कवि श्वेतहंसवाहिनी शारदाम्बायाः साक्षात् फलदायिनी, कल्याणकारी गुणवर्ण्णनं कृतम् । तदर्थं जगद्गुरु श्रीशङ्कराचार्यः अत्र आगत्य आश्रमं कृत्वा विद्यारूपिणी जगत्जननी शारदाम्बायाः क्रोडे स्वशिष्यान् ज्ञानं प्रदातितवान् । सा देवी ब्रह्मरूपा शक्तिस्वरूपिणी ।

सन्दर्भ **सूची**

1. पातुः नः शारदाम्बा – आचार्यहरेकृष्णशतपथी, कुलपतिः, राष्ट्रीयसंस्कृत विद्यापीठम्, तिरुपतिः, २०१६
2. पातुः नः शारदाम्बा – आचार्यहरेकृष्णशतपथी, कुलपतिः, राष्ट्रीयसंस्कृत विद्यापीठम्, तिरुपतिः, २०१६, श्लो.सं. – ६
3. पातुः नः शारदाम्बा – आचार्यहरेकृष्णशतपथी, कुलपतिः, राष्ट्रीयसंस्कृत विद्यापीठम्, तिरुपतिः, २०१६, श्लो.सं. – १००